

ההתייחסות הצוות להערות שהתקבלו במסגרת השימוע הציבורי

מסמך זה מרכז את ההערות המרכזיות שהתקבלו במהלך השימוע הציבורי (בכתב ובעל פה), ואת התייחסות הצוות אליהן. כלל החומרים שהתקבלו בשימוע מוצגים לציבור באתר הצוות.

הערות שהתקבלו מצד התנועה למען איכות השלטון בישראל:

- על הצוות להתייחס בהמלצותיו לקיומן של טענות בנוגע להפרות לכאורה של תנאי מניית הזהב על ידי כ"ל, אשר עשויות להביא את המדינה למסקנה כי כ"ל איננה ראויה להפעיל את הזיכיון העתידי; על הצוות להמליץ על מינוי גורם מקצועי שיבחן את הטענות הללו וידון בהשלכותיהן.
- בנוסף, על הצוות להתייחס ברמה העקרונית לעצם השימוש במנגנון של מניית הזהב לצורך הגנה על האינטרסים של המדינה.

התייחסות הצוות: בנוגע לטענות הנוגעות להפרה לכאורה של תנאי מניית הזהב על ידי כ"ל, דיון בטענות אלו לא היה חלק מהמנדט שניתן לצוות והוא לא דן בהן. הצוות המליץ על הקמת צוותים עתידיים והצוות אשר ידון בתנאים להקצאת הזיכיון, יחליט האם יש צורך לדון בטענות אלו ומהן השלכותיהן.

ברמה העקרונית, יש להבחין בין מניית הזהב הקבועה בתקנון חברת כימיקלים לישראל (להלן כ"ל), ומעגנת זכויות של המדינה ביחס להתנהלות החברה לצורך שמירה על עניינים חיוניים של המדינה, לבין שטר זיכיון ים המלח – המקצה את הזכויות והחובות הכלולות בזיכיון ומגדיר את תנאי הפעילות בזיכיון עצמו, ללא קשר לזהות בעל הזיכיון. הצוות עסק באופן הקצאת הזיכיון העתידי ובקווי מתאר לתנאיו של הזכיון, אך איננו המסגרת המתאימה או המוסמכת לבחינת השאלה האם הפרה כ"ל את תנאי מניית הזהב. דו"ח הצוות מתייחס למניית הזהב רק בהקשר בו הדבר מתקשר ישירות להמלצותיו – קרי, ככלי העומד לרשות המדינה בבואה לפקח על מילוי חובתו של בעל הזיכיון הנוכחי לפעול לפיתוחם וניצולם היעיל של המחצבים בים המלח בשנים שעד תום הזיכיון הנוכחי.

דו"ח הצוות ממליץ על גיבוש תנאים חדשים לפעילות ההפקה העתידית מים המלח במסגרת רישיון הפעלה עתידי (אשר יבוא במקום שטר הזיכיון הנוכחי), אשר יגדיר בצורה מפורטת וברורה את זכויותיו וחובותיו של בעל זכות ההפקה; במסגרת זו ייקבעו תנאים שיבטיחו את האינטרסים של המדינה בנושא זה. הדו"ח אף מפרט שורה של המלצות בנושאים מרכזיים אשר ראוי לדעת הצוות להסדיר במסגרת הרישיון. לפיכך, רישיון ההפעלה העתידי הוא שיסדיר את אופן ההתנהלות הראויה במסגרת פעילות הפקת המשאבים בים המלח. יודגש כי בהתאם להמלצות הדו"ח, רישיון ההפקה העתידי יוקצה באמצעות מכרז, כך שיתכן שמי שיזכה בו תהיה חברה אחרת מכ"ל – במצב זה, מובן שמניית הזהב הקיימת בכ"ל לא תהיה עוד רלוונטית לשם שמירה על האינטרסים של המדינה.

הערות שהתקבלו מצד ארגון "לובי 99":

- הפעלה עצמית של הזיכיון על ידי המדינה, שמהותה להבטיח כי הזיכיון לא יימסר במכרז בעבור מחיר אשר איננו משקף את ערכו הראוי, לא תיתפס כאיום סביר, וזאת לנוכח האתגר הכרוך

בניהול חברה ממשלתית בתחום התשתיות, תוך העסקת כלל העובדים בהעסקה ישירה בחברה. על כן לא ניתן יהיה להבטיח בדרך זו קבלת מחיר ראוי במכרז על הקצאת הזיכיון העתידי.

- הניסיון מלמד ששיטת הזיכיון להפקת משאבי טבע בים המלח על ידי זכיין פרטי לא הוכיחה את עצמה וזאת מאחר והזכיין פעל למקסום רווחיו בלבד, על חשבון הבטחת האינטרס הציבורי. לכן, ראוי להותיר את השליטה בפעילות ההפקה מים המלח בידי הממשלה – תוך הקמת חברה (ממשלתית או בהתאם לחוק מיוחד) שתתפעל את ההפקה באמצעות מפעיל או מפעילים מהשוק הפרטי אשר יקבלו תשלום עבור ביצוע הפעילויות (ללא הקצאת זיכיון).

התייחסות הצוות:

עמדת הצוות היא כי הכלי האפקטיבי ביותר להבטחת יישום מדיניות השומרת על האינטרס הציבורי, הוא קביעת תנאים ברורים ברישיון ההפעלה העתידי, והגדרת סעדים וסנקציות בהן תוכל לנקוט המדינה במקרה של הפרת התנאים. זהות בעל הזיכיון ככלי המבטיח שמירה על האינטרס הציבורי עלולה גם לטשטש את הצורך בקביעה של תנאים ברורים לפעילות ההפקה, וגם להקשות על יישום סנקציות במקרה של הפרת התנאים. בהקשר זה יש אף להזכיר כי הדו"ח ממליץ על כתיבת רישיון הפעלה חדש, אשר יגדיר בצורה מפורטת וברורה את זכויותיו וחובותיו של בעל זכות ההפקה, תוך התבססות על הידע וההבנה שהצטברו במהלך שנות הזיכיון, ולאור ההתפתחויות המשפטיות, הכלכליות, החברתיות והסביבתיות שהתרחשו מאז נכתב הזיכיון הנוכחי בראשית שנות הששים של המאה הקודמת.

כפי שמבהיר הדו"ח, לעמדת הצוות עדיפה הפעלת פעילות ההפקה בידי גורם פרטי, ולא בידי גוף ממשלתי, גם אם הוא נעזר בקבלני משנה פרטיים. זאת נוכח היתרונות המובנים של חברה הפרטית, החשופה לתמריצים ליעילות עסקית וניהולית, בניהול עסקים בינלאומיים מורכבים, ובשעה שממילא מערך המיסוי והתמלוגים משיא לממשלה הכנסות המעניקות לציבור חלק ראוי ברווחי משאבי הטבע. עם זאת, אין ספק גם שלממשלה שמורה האפשרות לקחת את פעילות הפקת המשאבים מים המלח, ככל שתידרש לכך. לכן, בניגוד לנטען, אפשרות זו בהחלט יכולה להיות חלופה סבירה לניהול הזיכיון בידי זכיין פרטי, ככל שבמכרז לא יוגשו הצעות המשקפות את ערך המשאב. יובהר כי הדו"ח איננו מגדיר את המבנה הארגוני של הגוף הממשלתי, ובפרט באיזו מידה יסתמך על עובדים ישירים או על קבלנים חיצוניים, ונושא זה ייבחן בעת הקמת שלד הגוף הממשלתי.

הערות שהתקבלות מצד חברת חיפה כימיקלים:

- על הדו"ח להמליץ על מתן עדיפות באספקה ובתנאי ההתקשרות של בעל הזיכיון ללקוחות בישראל על פני לקוחות בינלאומיים.
- על דו"ח הצוות להמליץ כי ככל שתיושם ההמלצה בנוגע להקדמת תום תקופת הזיכיון העתידי, תישמר המסגרת הקיימת של מכירת חומרי גלם מחברת מפעלי ים המלח לחברת חיפה כימיקלים עד שנת 2029 בהתאם לפסק הבוררות שניתן בעיין זה.

התייחסות הצוות:

דו"ח הצוות ממליץ להסדיר במסגרת הקצאת זכויות ההפקה העתידיות את התנאים למכירת חומרי גלם המופקים בים המלח לצרכנים בישראל, וזאת על מנת לשרת את המשק הישראלי וכן על מנת לבנות מסגרת שתאפשר וודאות לגבי המשך הפעילות של מפעלי המשך שבבעלות כי"ל גם במידה שבזכויות ההפקה העתידיות תזכה חברה אחרת. גיבוש הפרטים של אופן הסדרת נושא זה יעשה במסגרת כתיבת רישיון ההפקה העתידי, תוך בחינת מכלול השיקולים הרלוונטיים ובראשם טובת המשק הישראלי.

לגבי ההסדר המיושם בעקבות פסק הבוררות, כל מהלך שיבוצע בהקשר של הקדמת תום הזיכיון יבוצע בהתאם לכל דין; הצוות איננו המסגרת הרלוונטית לבחינת אופן יישום פסק הבוררות בנסיבות של הקדמת תום הזיכיון.

הערות שהתקבלו מצד מועצה אזורית תמר:

- על הדו"ח להמליץ במסגרת תנאי הזיכיון על הסדרת מגוון נושאים וביניהם: צמצום תחום הזיכיון, ביטול ההתייחסות הקיימת בזיכיון הנוכחי לסוגי קרקעות שונים (חכורות ושמורות), ביטול ההתייחסות הקיימת בזיכיון הנוכחי לעבודות ציבוריות, הקמת מנגנון מעקב אחר כמויות המים הנשאבות והמוחזרות לים המלח, הבטחת הפעילות התיירותית וההתיישבותית לחופי ים המלח, הכפפת בעל הזיכיון לכל דין ובפרט חוקי התכנון והבנייה והחוקים הסביבתיים (תוך ביטול הפרק הייעודי בחוק התכנון הבנייה לעניין זיכיון ים המלח וביטול ההחלטות שניתנו במסגרת חוק רישוי עסקים), צמצום, האחדת והטמנת תשתיות, הבטחת בטיחות ובטחון התושבים באזור הזיכיון והעובדים במפעלים.
- על הדו"ח להמליץ על הקמת קרן שתנוהל ע"י משרד האוצר, המשרד להגנ"ס, מ.א. תמר ובעל הזיכיון, ותפעל לפיצוי ולשיקום ים המלח ולטיפול בנזקי ירידת המפלס ובמפגעים סביבתיים כתוצאה מהתערבות האדם בטבע.

ההתייחסות הצוות:

הדו"ח ממליץ כי בהענקת זכויות ההפקה החדשות יש לבחון את שטח הפעילות ולצמצמו כך שיכללו בו רק שטחים שאכן נדרשים לשם פעילות המפעלים, תוך קביעת מגבלות על שימושי קרקע; בפרט, הדו"ח ממליץ כי יש להוציא מרישיון ההפקה העתידי זכויות לגבי שטחים הכלולים בזיכיון הנוכחי והמשמשים לשימושים אחרים, כגון יישובים, חקלאות, פעילות עסקית שאיננה קשורה למפעלים (למשל פעילות תיירותית או פעילות כריית חומר לתעשיית הקוסמטיקה), וכן שטחים בעלי ערך סביבתי ייחודי. כן מבהיר הדו"ח כי פעילות הפקת המשאבים מים המלח היא ככל פעילות תעשייתית אחרת, ועל רישיון ההפקה העתידי להבטיח כי תהיה כפופה לכלל הדינים ובהם דיני התכנון והבניה ודיני הסביבה, וכן ממליץ על הגדרת חובות דיווח ברורות של בעל זכות ההפקה, בהתייחס בין היתר לשאיבת המים מהאגן הצפוני. עוד ממליץ הדו"ח על הגדרה מפורטת במסגרת רישיון ההפקה העתידי של חובות בעל זכות ההפקה לגבי יישום תכנית הקציר, שמהותה להבטיח את המשך הפעילות התיירותית באזור. גיבוש הפרטים של אופן הסדרת נושאים אלו ואחרים יעשה במסגרת גיבוש תנאי רישיון ההפקה העתידי.

נושא הקמת הקרן כמוצע חורג מתחום עיסוקו של הצוות, כיון שהוא אינו קשור לאופן הקצאת הזיכיון או לתנאים בו, אלא לשימוש שיעשה בהכנסות המדינה מהזיכיון. יוזכר כי בתאריך 15.4.2018 התקבלה החלטת ממשלה לטיפול במרחב ים המלח (החלטת ממשלה מספר 3742 - "סיוע ליישובים ולרשויות באזור ים המלח להתמודדות עם נזקי הבולענים"), במסגרתה הוחלט בין היתר על הקמת צוות בין משרדי לגיבוש מדיניות הממשלה ארוכת הטווח ביחס לעתידו של האזור, ובכלל זה בשאלת גובה מפלס האגן הצפוני. נראה כי זוהי המסגרת המתאימה לדין בהצעה זו.

הערה שהתקבלה מרשות ניקוז ים המלח:

- בכל הנוגע לעבודות ניקוז ומניעת נזקי שיטפונות, על הדו"ח להמליץ על הגדרה מפורשת ביחס לתחום האחריות של רשות ניקוז ים המלח והמדינה, לאור צמצום שטח הזיכיון העתידי.

התייחסות הצוות: המלצת הדו"ח היא להותיר את האחריות על הניקוז ומניעת נזקי שיטפונות בידי בעל זכויות ההפקה העתידי, וזאת לאור ערכם הגדול של הנכסים אל מול הסכנה המוחשית של שיטפונות באזור. על פי מידע שהוצג בפני הצוות, נכון להיום חברות הביטוח הבינלאומיות מחייבות את בעל הזיכיון הנוכחי בניהול מדיניות השקעה מחמירה יותר ביחס לתשתיות למניעת שיטפונות מאשר זו המחייבת את רשויות הניקוז בישראל על פי חוק; גם מסיבה זו, נראה כי נכון להשאיר את האחריות על נושא זה בידי בעל זכויות ההפקה. כך, מוצע להסדיר בתוך רישיון ההפקה את השטחים בהם ממוקמים מתקנים ותשתיות לצורך ניקוז ומניעת נזקי שיטפונות, וכן שטחים אשר צפויים להידרש לשם הקמת מתקנים כאלה בעתיד, כאשר לא בהכרח תהיה חפיפה מלאה בין השטחים שיוקצו לצורך מניעת שיטפונות לבין שטחי פעילות ההפקה. בנוסף, ממליץ הדו"ח להבטיח כי כל פעולות הניקוז מטעם בעל זכות ההפקה יעשו בתיאום מלא מול כלל הגופים הרלוונטיים. גיבוש הפרטים של הסדרת נושא זה יעשה במסגרת כתיבת רישיון ההפקה העתידי.

הערות שהתקבלו מעמותת "אדם, טבע, ודין" (אט"ד):

- **הערה (אט"ד):** בדו"ח חסרה התייחסות לחלופות השונות להגבלת נפח השאיבה, לרבות בחינת החלופה של הפסקת השאיבה; בפרט, לא ניתן לקבל את ההגבלה המוצעת המאמצת את היקף השאיבה הנוכחית, וזאת על רקע תרומתה לירידת מפלס ים המלח. בנוסף, קיים פער משמעותי בין אומדן היקף השאיבה השנתית המוצג בדו"ח (150-200 מיליון מ"ק בשנה) לבין נתונים אשר נמסרו בעבר מטעם המשרד להגנת הסביבה (229-314 מיליון מ"ק בשנה).

ההתייחסות הצוות: עמדת הצוות היא כי שקלול כלל הנתונים הרלוונטיים ובשים לב לתועלות הכלכליות הגדולות של פעילות הפקת המשאבים מים המלח, ובפרט בהיבטים של תרומה לתעסוקה ולשכר ולהכנסות המדינה, נכון להמשיך בפעילות זו. במקביל, דו"ח הצוות ממליץ על קביעת תקרה לסך השאיבה השנתית (נטו) מהאגן הצפוני, אשר מהותה לשקף איזון בין הערך הכלכלי הגדול שבהמשך פעולת המפעלים, לבין הרצון להגביל את היקף השפעתם הסביבתית השלילית. בהקשר זה, מציין הדו"ח את החלטת הממשלה מתאריך 15.4.2018 בנוגע לטיפול במרחב ים המלח (החלטת 3742), במסגרתה הוחלט בין היתר על הקמת צוות בין משרדי לגיבוש מדיניות הממשלה ארוכת הטווח ביחס לעתידו של האזור, ובכלל זה בשאלת גובה מפלס האגן הצפוני; ומבהיר כי קביעת

התקרה לסך השאיבה במסגרת רישיון ההפעלה העתידי צריכה להיות מתואמת עם מדיניות הממשלה לגבי אזור ים המלח בכללותו. הערת שוליים (9) שבעמוד 10 בדו"ח הביניים של הצוות ציינה כי לעמדת הצוות, כמות השאיבה הנוכחית (מעט השלמת הקמתו של החציץ בדופן הצפונית של ברכה מס' 5) עשויה להוות איזון נכון בהקשר זה; עם זאת קביעת התקרה תעשה במסגרת העבודה על כתיבת רישיון ההפקה העתידי, ובכפוף למדיניות הממשלה בנושא. על מנת למנוע אי-בהירות בנושא זה, הוחלט להסיר את הערת השוליים האמורה מהדו"ח הסופי.

לגבי נתוני היקף השאיבה, בדו"ח הסופי מוצגים נתונים עדכניים בנושא.

• **הערה (אט"ד):** על הדו"ח להמליץ על גיבוש תכנית שתמנע לחלוטין את ירידת מפלס האגן הצפוני הנובעת מפעילות הכרייה; ללא תכנית כזאת – יש לחייב את בעל רישיון ההפקה לשאת בעלויות השיקום לפי חלקו בירידת המפלס.

ההתייחסות הצוות: עמדת הצוות הינה כאמור כי נכון להמשיך בפעילות הפקת המשאבים מים המלח, הכרוכה בשאיבת מים מהאגן הצפוני. לצד זאת, הדו"ח ממליץ שבמסגרת כתיבת תנאי רישיון ההפעלה העתידי, ייקבע תמריץ כלכלי אשר יתמרץ את המפיק העתידי בשימוש יעיל במים הנשאבים, וישקף את ההשפעות של שאיבת מי האגן הצפוני ותרומתן לירידת מפלסו ולפגיעה בסביבה, וזאת בכפוף לדיני המים ובתיאום עם רשות המים. פרטי המנגנון ייקבעו במסגרת כתיבת הרישיון החדש.

• **הערה (אט"ד):** על הדו"ח להמליץ כי במסגרת המכרז תתאפשר רכישת הרישיון במחיר "מוזל" וזאת בתמורה לפעולות שיקום אזור ים המלח על חשבונו של בעל הרישיון החדש.

ההתייחסות הצוות: המכרז שעתיד להיערך יגדיר בצורה ברורה את כלל הדרישות מהמועמדים ואת הקריטריונים לבחירת הזוכה. במסגרת זו, ניתן יהיה לבחון שילוב של דרישות הנוגעות לפעולות שיקום ספציפיות של מפגעים בשטח הזיכיון, ככל שיימצא שפעולות אלו נדרשות, וכי יש יתרון בכך שעבודות אלו יבוצע בידי בעל רישיון ההפקה ולא על ידי המדינה. גיבוש פרטי המכרז יעשה על ידי הצוות שיוקם לשם כך, תוך התייחסות בהקשר זה גם לתוצאות הבחינה שיוביל המשרד להגנת הסביבה בנוגע למפגעי סביבה קיימים בשטח הזיכיון, בהתאם להמלצות הדו"ח.

• **הערה (אט"ד):** על הדו"ח להבהיר האם ישנה כוונה לסטות מחוק מיסוי רווחים ממשאבי טבע, תשע"א-2011 ביחס לעקרון על פיו המיסוי על כל משאב יחושב בנפרד (זאת בהתייחס להמלצה כי הקצאת הזכויות להפקת המשאבים תתבצע במקשה אחת).

ההתייחסות הצוות: אין כל המלצה לסטות מהעיקרון על פיו המיסוי על כל משאב מחושב בנפרד, בהתאם לחוק מיסוי רווחים ממשאבי טבע, תשע"א-2011. ההמלצה בדבר הקצאת זכויות ההפקה כמקשה אחת מתייחסת להיבט התפעולי – כלומר, שיינתן רישיון הפעלה אחד עבור הפקת כלל המשאבים המופקים כיום בים המלח (למעט משאבים ספציפיים אשר יוחרגו מהרישיון).

- **הערה (אט"ד):** יש לצמצם את שטח הזיכיון ככל שניתן, תוך הוצאת שטחים בעלי ערך סביבתי ייחודי.

התייחסות הצוות: הדו"ח ממליץ כי בהענקת זכויות ההפקה החדשות יש לבחון את שטח הפעילות ולצמצמו כך שיכללו בו רק שטחים שאכן נדרשים לשם פעילות המפעלים, תוך קביעת מגבלות על שימושי קרקע; בפרט, הדו"ח ממליץ כי יש להוציא מרישיון ההפקה העתידי זכויות לגבי שטחים הכלולים בזיכיון הנוכחי והמשמשים לשימושים אחרים, כגון יישובים, חקלאות, פעילות עסקית שאיננה קשורה למפעלים (כגון פעילות תיירותית או פעילות כריית חומר לתעשיית הקוסמטיקה), וכן שטחים בעלי ערך סביבתי ייחודי.

- **הערה (אט"ד):** יש להחיל במלואם את דיני התכנון ודיני הגנת הסביבה לגבי פעילות הפקת המשאבים, לרבות תיקון חוק התכנון והבניה.

התייחסות הצוות: הדו"ח מבהיר כי פעילות הפקת המשאבים מים המלח היא ככל פעילות תעשייתית אחרת, ועל רישיון ההפקה העתידי להבטיח כי תהיה כפופה לכלל הדינים ובהם דיני התכנון והבניה ודיני הסביבה.

- **הערה (אט"ד):** על הדו"ח להמליץ על יישום עקרון המזהם משלם ככלי למניעת מפגעי סביבה עתידיים.

התייחסות הצוות: הדו"ח ממליץ כי במסגרת הקצאת זכויות ההפקה העתידיות תוגדר באופן ברור אחריות בעל זכות ההפקה החדש לגבי כל מפגע סביבתי אשר ייגרם באחריותו, ובכלל זה האחריות לסילוק מפגעים, להסדרה ולשיקום, מבלי לגרוע מהוראות כל דין. כן מומלץ לבחון במסגרת הכנת רישיון ההפקה החדש את הסעדים ואת הסנקציות בהן תוכל המדינה לנקוט במקרה של הפרת מחויבויות אלה, וזאת מעבר לסמכויות הנתונות למדינה מכוח דיני הסביבה ודינים אחרים.

- **הערה (אט"ד):** האחריות לדאוג לשיקום ים המלח חלה גם על המדינה

התייחסות הצוות: הדו"ח ממליץ כי ביחס למפגעי הסביבה הקיימים, על המשרד להגנת הסביבה להוביל בחינה מקיפה בראיה כלל ממשלתית, לקראת תום תקופת הזיכיון, של חובות רגולטוריות לשיקום נזקי עבר בלתי מטופלים על ידי הזכין הנוכחי. זאת, על מנת למנוע מצב של העברת הזיכיון למפעיל חלופי או למדינה כאשר נותרים ללא טיפול מפגעים אשר החוק מחייב את טיפולם על ידי הזכין הנוכחי, באופן שאף יפגע בערך המשאב העתידי. ככל שיתברר שישנם מפגעים בשטח הזיכיון אשר הבחינה תעלה כי לא חלה על הזכין הנוכחי החובה לטפל בהם, מוצע לבחון האם ניתן לקדם את הטיפול בהם במסגרת הקצאת הזכויות החדשה. מעבר להתייחסות זו, הנושא חורג מתחום עיסוקו של הצוות.

- **הערה (אט"ד):** יש לשאוף לצמצום תקופת הרישיון ככל שניתן, כאשר תקופה של 20-30 שנה נפוצה בהרבה בהקצאת רישיונות מאשר תקופה של 30-40 שנה; בנוסף, יש לקבוע בצורה ברורה תנאים להתערבות המדינה במקרים של הפרת תנאים סביבתיים וכן שינוי זהות בעל רישיון ההפקה; לבסוף, יש להבהיר בדו"ח האם הגדרת תקופת הרישיון כוללת אפשרות ההארכה.

התייחסות הצוות: לאור היותה של פעילות הפקת המשאבים מים המלח פעילות עתירת השקעות, חלקן בעלות אורך חיים של עשרות שנים, והנדרשות באופן רציף לכל אורך תקופת הרישיון, וכן לאור הרצון לצמצם את תכיפותן של תקופות הביניים שלקראת סוף תקופות הרישיון (המתאפיינות בקשיים מבניים הנוגעים לתמריצים לביצוע פעילות צופה פני עתיד), ממליץ הדו"ח על תקופה רישיון של 30-40 שנה, כאשר אורך התקופה המדויק יקבע על ידי צוות המשנה שיעסוק בכתיבת רישיון ההפעלה החדש. הדו"ח איננו ממליץ על אפשרות הארכה מובנית של תקופת הרישיון. במקביל, ממליץ הדו"ח על הגדרה מפורשת של תנאים מהותיים – ביחוד בהיבטים סביבתיים – אשר הפרתם מצד בעל רישיון ההפקה או שינוי דרסטי בהם יוכלו לגרור סעדים ברורים ובמקרה הקיצוני ביטול הרישיון והחזרתו לידי המדינה. גם נושאים הנוגעים לשינוי בעלות בקרב בעל רישיון ההפקה יוסדרו במסגרת הרישיון, כנהוג במכרזים דומים.

- **הערה (אט"ד):** במסגרת המכרז יש להתחשב בהיבטים של התנהלות סביבתית של המציעים בעבר ובפרט בעבירות סביבתיות

התייחסות הצוות: כפי שנעשה לקראת כל מכרז, גם במקרה זה יוגדרו לקראת פרסום המכרז תנאי סף ואמות מידה רלוונטיות לבחינת ההצעות, אולם הצוות לא עסק בתנאים עתידיים אלו.

- **הערה (אט"ד):** על הממשלה לפעול באופן דחוף להגנה על ים המלח – ובפרט להחיל את חוק המים על פעילות מי"ה, להבטיח את יישום הסכם הקציר כבר היום, להבטיח נציגות המשרד להגנת הסביבה בצוות הבוחן השקעות משנת 2020, ולהכין תכנית לשם שיקום ארוך טווח של אזור ים המלח.

התייחסות הצוות: לעניין הצוות לאישור השקעות, הדו"ח מבהיר כי הובלת כלל צוותי המשנה תעשה על ידי החשב הכללי במשרד האוצר, בשיתוף עם משרדים ואגפים אחרים ככל הנדרש. לגבי יישום הסכם הקציר במסגרת תקופת הרישיון העתידי, הדו"ח ממליץ כי ברישיון ההפקה החדש תוגדר בצורה מפורטת ומפורשת אחריות המפיק בהקשר זה. סוגיות הנוגעות ליישום הסכם הקציר כבר במהלך שנות הזיכיון הנוכחי, החלת חוק המים על מי"ה, ותכניות לשיקום ארוך טווח של אזור ים המלח – חורגות מגדר העיסוק של הצוות.

הערה שהתקבלה מצד כימיקלים לישראל:

"למען הזהירות מבקשת כיל לציין כי דו"ח הביניים, הגם שהוא כולל בנוסחו הנוכחי עקרונות מנחים ודקלרטיביים – הנדרשים עדיין ליישום ולמתן המלצות פעולה אופרטיביות – מעורר סוגיות משפטיות, כלכליות, תפעוליות והנדסיות סבוכות, ויש לכי"ל הסתייגויות מהותיות ביחס לחלק

מהאמור בו. כי"ל תוכל להביע את עמדתה באשר לסוגיות אלה רק לאחר שילבשו לבוש קונקרטי באופן שהתמונה תתבהר בשלמותה".

התייחסות הצוות: בהעדר פירוט, לא יוכל הצוות להתייחס להסתיוגויות כי"ל מהדו"ח.